

מדת בדת

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

לע"נ רבי יקותיאל יהודה בן ר' צבי הלברשטאם זיע"א
הערות: 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 238 פרשת חוקת תשפ"ד

בבא בתרא יט-כה

לדברי רבה ואף שהוא הביא פסוק יש לומר שהנביא אומר שיכרת לאחאב אף מי שדרכו להשתין ליד הקיר והיינו כלב.

ר' טובי בר קיסנא אומר בשם שמואל שרקיף אינו ממעט בחלון מלהעביר טומאת אוהל ויש להקשות מדוע הוא אמר רקיף הרי גם עבה אינו ממעט, ויש לומר שזה בדרך לא מבעיא שלא רק עבה שודאי צריך לו אינו ממעט אלא גם רקיף שהוא מאוס היינו אומרים שהוא כן ימעט, קמ"ל שאינו ממעט, אך קשה שהוא בכל מקרה לא ממעט כי הוא דבר המקבל טומאה שאינו חוצץ בפני הטומאה, יש לומר שמדובר שנילוש במי פירות שלא הוכשר לקבל טומאה, אך קשה ששנינו שאם קופה מלאה תבן וחבית מלאה גרוגרות מונחים בחלון אם היינו נוטלים את הקופה או החבית הפירות היו עומדים בפני עצמם הם חוצצים ואם לא אינם חוצצים, ולכאורה התבן ראוי לבהמתו, יש לומר שהוא סרוח, אך קשה שגם הוא ראוי לעשיית טיט יש לומר שיש בו קוצים, אך קשה שהוא ראוי להסקה יש לומר שהוא לח, אך קשה שהוא ראוי להיסק גדול יש לומר שהיסק גדול אינו מצוי, ולכאורה קשה שהוא צריך את הגרוגרות יש לומר שמדובר כשהתליעו, וכן שנה רבה בר אבוח שמדובר שהתליעו, ויש להתבונן לגבי החבית שאם פיה לחוץ,

דף כ היא עצמה תחצוץ שהרי טומאה אינה נכנסת לכלי חרס מגבו, ויש לומר שמדובר שפיה לתוך הבית, עוד י"ל שמדובר אף כשפיה לחוץ אלא מדובר בחבית של מתכת שטומאה נכנסת גם מגבה, יש להקשות ששנינו שעשבים שתלשם והניחם בחלון או שעלו בחלון מעצמם וכן מטלניות שאין בהם ג' על ג' ואבר ובשר המדולדלים בבהמה או חיה, ועוף ששכן בחלון וכן ח' לעיבורו שמונח שם, ומלח או כלי חרס וס"ת כולם ממעטים בחלון, אך שלג ברד גליד וכפור ומים לא ממעטים בחלון, ולכאורה הרי העשבים ראויים לבהמתו ומדוע הם ממעטים, יש לומר שמדובר בעשבים שהם סם המוות לבהמה, אך קשה מאלו שעלו מאליהם הרי הם מזיקים לכותל והוא יתלוש אותם, רבה מבאר שמדובר בכותל חורבה, ורב פפא אומר שמדובר אף בכותל בישוב אלא מדובר באופן שהעשבים הגיעו מיותר מג' מהחלון, יש להקשות ממטלניות שהם ראויים לטלאי לקרע בלבוש, יש לומר שמדובר בעבים יותר מדאי אך קשה שגם הם ראויים למקזי דם יש לומר שמדובר בשק עבה שמסרט ואינו טוב להקזת דם, אך לפ"ז היה צריך לכתוב שאין בהם ד' על ד' כשיעור שק, יש לומר שזה לא שק אלא כעין שק.

יש להקשות במה שכתוב אבר של בהמה הרי היא יכולה לברוח יש לומר שמדובר בקשורה, אך קשה שהוא יכול לשחטה, יש לומר שמדובר בטמאה, אך קשה שהיא ראויה לנכרי יש לומר שמדובר בכחושה, אך קשה שהיא ראויה לכלבים, יש לומר שכיוון שיש בזה צער בעלי חיים הוא לא יעשה כך, יש להקשות מעוף ששכן שהוא יעוף, יש לומר שהוא קשור, אך קשה שהוא יכול לשחטו, יש לומר שמדובר בטמא, אך קשה שהוא ראוי לנכרי, יש לומר שמדובר בעוף רזה ששמו קלניתא, אך קשה שהוא יתן אותו לתינוק לשחק בו, יש לומר שכיוון שהוא סורט הוא לא נותן אותו לתינוק, אך קשה שקלניתא אינו סורט, יש לומר שמדובר בעוף קטן שקלניתא שהוא סורט, יש להקשות מעכו"ם שישב בחלון הרי הוא ילך, יש לומר שמדובר שהוא כפות אך קשה שחבירו יתיר אותו אלא יש לומר שמדובר במצורע, אך קשה שיבא מצורע אחר ויתירונו אלא יש לומר שמדובר בחבושי מלכות.

יש להקשות בכך ח' שאמו תקח אותו משם, יש לומר שמדובר בשבת ששנינו שהוא כאבן שאסור לטלטלו אלא אמו שוחה עליו להניקו מפני הסכנה.

יש להקשות לגבי מלח שהוא ראוי לו יש לומר שמדובר במלח מריר אך קשה שהוא ראוי לעיבוד עורות יש לומר שמדובר שיש בו קוצים, אך קשה שהוא מזיק את הכותל וא"כ יקחנו יש לומר שמדובר שהוא יושב על חרס, אך קשה שהחרס עצמו יחצוץ יש לומר עמוד ב שמדובר שאין שיעור בחרס שהרי שנינו לגבי הוצאת שבת ששיעור חרס הוא כדי לתת בין פצים של חלון

דף יט ר"נ אומר בשם רבה בר אבוח שמה ששנינו שמספיק להרחיק מנברכת הכובסים ג' טפחים הוא רק מנברכת ששורים בה אך נברכת שרוחצים בה את הכביסה יש להרחיק ד' אמות, וכן מוכח ממה ששנינו שמרחיק מנברכת הכובסים ד' אמות והרי שנינו במשנה ג' טפחים אלא מוכח כדברי ר"נ, ויש ששנו את זה בתשובה לשאלה שבכרייתא כתוב ד' אמות ובמשנה ג' טפחים ור"נ מבאר שהמשנה דברה בנברכת של שרייה והכרייתא דברה בנברכת שרוחצים בה, ורב חייא בר אויא שנה להדיא במשנתו אלא א"כ הרחיק מהמחמצן ג' טפחים.

שנינו במשנה שמרחיק ג' טפחים וסד בסיד, יש להסתפק אם הכוונה גם ג"ט וגם סיד או שהמשנה אומרת שצריך ג"ט או סיד, ולכאורה פשוט ששנינו שצריך עם סיד שאם הכוונה או בסיד א"כ מדוע המשנה לא עירבה את שני הבבות שברישא א"כ הכוונה או סיד, אך יש לדחות שהמשנה חילקה את הבבות כי זה שני סוגי נזק שברישא מדובר בהיזק של רטיבות ובסיפא מדובר בנזק של הבל, ויש להוכיח ממה ששנינו שר' יהודה אמר שבסלע הבא בידים כל אחד חופר בוורו מכל צד ומרחיקים ג' טפחים וסד בסיד משמע שרק בבא בידים אך אם לא בא בידים א"צ גם סיד, ויש לדחות שגם בלי בא בידים צריך סיד והחידוש הוא בבא בידים שלא נאמר שיצטרכו יותר רווח, קמ"ל שגם בזה מספיק ג' טפחים.

שנינו לענין שבת במה טומנים ובמה אין טומנים לא טומנים קדירה בער"ש בגפת זבל מלח סיד וחול בין לחים בין יבשים, יש להקשות שכאן שנו סלעים ולא חול ושם שנו חול ולא סלעים, רב יוסף מבאר שאין דרך בני אדם להטמין בסלעים, ואביי מקשה וכי דרך האנשים להטמין בגיזי צמר ולשונות של ארגמן וכ"ז שנינו שם שטומנים בגיזי צמר וציפי צמר ולשונות של ארגמן ומוכים אך לא מטלטלין אותם, ואביי אומר שרעו ילמד עליו ששנו כאן סלעים ואותו דין בחול ושנו שם חול ואותו דין בסלעים, ורבא דוחה שא"כ מספיק לכתוב את הכל או כאן או בשבת ובאחר נכתוב אחד ונלמד אחד מהשני, אלא בשבת לא שנו סלעים כי הם שוברים את הקדירה, וכאן לא שנו חול כי הוא מחמם את החם ומקרר את הקר, ואמנם ר' אושעיא שנה כאן חול יש לומר שמדובר בחול לח שהוא מחמם והתנא שלנו לא שנה חול בנזק של לחות כי כבר שנו אמת המים וזה כפילות, אך קשה ששנו אמת המים וגם נברכת כובסים, יש לומר שהיינו אומרים שרק אמת המים שהיא קבועה יש להרחיק אך נברכת שאינה קבועה א"צ להרחיק ואם היינו שונים נברכת היינו אומרים שכשהמים נקוים נזקם גדול יותר אך אמת המים לא, קמ"ל שמרחיקים גם את אמת המים.

המשנה אמרה להרחיק זרעים ומחרשה, יש להקשות מדוע שנתה המשנה זרעים הרי בכל מקרה הרחיק כבר את המחרשה, ויש לומר שהמשנה באה למעט שלא יזרע בידו אף ללא חרישה, ומה שנתה המשנה מחרשה שבכל מקרה הוא צריך להרחיק מחמת הזריעה יש לומר שמדובר בחורש לאילנות שכבר היו נטועים שם, אך קשה שבכל מקרה הוא צריך להרחיק בגלל ההשקיה, יש לומר שמדובר בא"י שכתוב בה למטר השמים תשתה מים,

עמוד ב שנינו במשנה שמרחיקים זרעים ולכאורה משמע שהם משרשים גם לצדדים ויש להקשות ששנינו שמי שמבריד גפן בארץ אם אין על גבה ג' טפחים עפר לא יזרע שם ושנינו על כך שיכול לזרוע מכל צד, ורב חגא מבאר שאמנם שרשיהם לא מתפשטים אך הם מחלידים את הקרקע ומעלים עפר תיחוח.

רבה בר בר חנא אומר שמותר להשתין בצד כתלו של חבירו שכתוב והכרתי לאחאב משתיך בקיר ועצור ועוזב בישראל, ומה ששנינו שיש להרחיק מי רגלים ג' טפחים מהכותל מדובר כששופך שם עביט מלא, וכן מה ששנינו לא ישפוך אדם מים בצד כתלו של חבירו א"כ הרחיק ג' טפחים מדובר בשופכים, אך קשה ששנינו בכרייתא שלא ישתין בצד כתלו של חבירו א"כ הרחיק ג' טפחים ודוקא בכותל לבנים אך כותל אבנים מספיק כדי שלא יזוק והיינו טפח ובשל צונמא מותר, וזה תיובתא

לחבריו, אף קשה שהחרס בעצמו ראוי לו, יש לומר שמדובר במטונף אך קשה שגם מטונף ראוי למקו יו לומר שמדובר שהוא מנוקב ואינו ראוי לכלום.

יש להקשות בס"ת שהרי הוא ראוי לקרוא בו יש לומר שמדובר בבבלי, אך קשה שצריך לגנוזו יש לומר שמדובר שדעתו לגנוזו שם.

רב אומר שבכל דבר עושים מחיצה חוץ ממלח ורוב, ושמאל סובר שעושים מחיצה במלח, ורב פפא אומר שאין מחלוקת בין רב לשמואל אלא ששמואל דיבר במלח סדומית שהוא קשה כאבן ורב דיבר במלח דק, אך לפי רבה שאמר שאדם יכול לעשות שני ציבורי מלח ולשים קורה עליהם כי המלח מעמיד את הקורה והקורה מעמידה את המלח א"כ גם שמואל דיבר במלח דק ובאופן שהוא מעמיד בו קורה ורב דיבר כשהוא בלי קורה.

המשנה אמרה שמרחיקים מהריחיים ג' טפחים והטעם הוא משם נענוע הכותל ומה ששנינו שמרחיים של חמור מרחיקים ג' ממושב הריחיים שהם ד' מהאפרכסת ושם אין נענוע אך יש לומר שהוא מרחיק בגלל קול החמור או הרחיים.

המשנה אומרת שמרחיק בתנור ג' מתחתית התנור שהם ד' מהשפה, ואומר אב"י שמוכח שהתחתית רחבה טפח יותר מהשפה ונ"מ למקח וממכר.

משנה אין להעמיד תנור בבית אלא א"כ יש גובה ד' אמות מעליו ואם מעמידו בעלייה צריך תחתיו מעזיבה ג' טפחים ובכירה מספיק טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק, ור"ש סובר שהשיעורים שנאמרו כאן הם גם לפטור אם הזיק, אין לפתוח חנות של נחתומים או צבעים תחת אוצרו של חבירו ולא רפת בקר וביין התירו לפתוח חנות של נחתום או צבעים אך לא רפת בקר. **גמרא** ישנה ברייתא שבתנור צריך ד' טפחים מעזיבה ובכירה ג' אמר אב"י ששם מדובר בשל נחתומים שהתנור שלנו הוא ככירה של נחתומין.

אם הרפת קדמה לאוצר אינו צריך להרחיק אב"י מסתפק במקרה שהוא הכין לאוצר בכיבוד וריבוץ או שריבה בחלונות או בנה עלייה על ביתו ונשאר בתיקו, ורב הונא בר רב יהושע מסתפק אם מרחיקים גם מאוצר של תמרים או רימונים, ונשאר בתיקו.

ביין התירו נחתומין כי העשן משביחו אך רפת בקר מסריחו ורב יוסף אומר שהיין שלנו ניזוק גם מעשן של נר ואספסתא דינה כרפת בקר.

משנה אם אחד רוצה לפתוח חנות בחצר יכול למחות בו ולומר איני יכול לישן מקול הנכנסים או היוצאים אך העושה כלים עושה בביתו ומוכר בשוק והשכן לא יכול לטעון איני יכול לישן מקול הפטיש או הרחיים או התינוקות. **גמרא** לכאורה מה ההבדל שברישא הוא מונע בגלל קול הנכנסים או היוצאים ובסיפא אינו יכול למנוע מקול התינוקות, אב"י אומר שבסיפא מדובר בחצר אחרת ורבא מקשה שא"כ נכתוב שבחצר אחרת מותר,

דף כא ורבא מבאר שבסיפא מדובר בתינוקות של בית רבן ואחר תקנת יהושע בן גמלא, כמו שאמר רב יהודה בשם רב שהוא זכור לטוב שלולא הוא התורה היתה משתכחת מישראל שבתחילה מי שהיה לו אב הוא למדו ומי שאין לו אב לא למד, שדרשו את הפסוק **ולמדתם אותם** ולימדתם אתם ותקנו שמושיבים בירושלים מלמדי תינוקות כמו שכתוב **כי מציון תצא תורה**, ועדיין מי שיש לו אב העלהו לירושלים ולמד ומי שאין לו אב לא עלה ולא למד ואז תקנו שיושיבו מלמדים בכל פלך ופלך ומכניסים אותם כבני ט"ז וי"ז ומי שכעס עליו רבו בעט ויצא ויהושע בן גמלא תיקן שמושיבים מלמדים בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסים אותם בגיל שש או שבע, וכך אמר רב לרב שמואל בר שילת שלא יקבל לפני גיל שש ומגיל שש יקבל ויכניס בו תורה כמו שור, עוד אמר רב לרב שמואל שכשהוא מכה את התינוק לא יכה אלא במכה קלה של רצועת מנעל ואם לומד הרי טוב, ואם לא ישאר כצוות לחבירו.

יש להקשות מברייתא שאם אחד מבני החצר רצה להעשות רופא או מקיז או אורג או מלמד תינוקות בני החצר מעכבים עליו, יש לומר שמדובר בתינוקות של עכו"ם, אך קשה מברייתא אחרת שמי שיש לו בית בחצר השותפין לא ישכרנו לרופא או מקיז או אורג או מלמד יהודי או מלמד עכו"ם, יש לומר שמדובר במלמד את כל תינוקות העיר שיש מלמדים תחתיו ויש שם קול גדול.

רבא אומר שאחר תקנת יהושע בן גמלא לא מוליכים תינוק מעיר לעיר אך מוליכים מבית כנסת אחד לאחר, ואם יש הפסק נהר לא מוליכים, ואם יש גשר מוליכים, וכשהגשר צר לא מוליכים.

עוד אומר רבא שמספר התינוקות למלמד הוא עד כ"ה וכשיש חמישים מושיבים שני מלמדים וכיש ארבעים מעמידים ריש דוכנא שעוזר להסביר לתלמידים ומשלמים לו מכספי העיר.

עוד אומר רבא שאם יש מלמד ויש אחד מלמד טוב ממנו לא מעבירים אותו כדי שהטוב יותר לא יתשל, ורב דימי מנהרדעא סובר שאדרבה אם מסלקים הוא ילמד טוב יותר שדואג מקנאת חבירו שקנאת סופרים תרבה חכמה.

עוד אומר רבא שאם מלמד אחד גורס כראוי אך אינו מדייק והשני מדייק אך אינו לומד מספיק מושיבים את הגורס שהשיבוש יצא מעצמו, ורב דימי מנהרדעא סובר שמושיבים את המדייק כי השיבוש שנכנס נכנס, שכתוב כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באדום וכשבא לדוד שאל אותו **עמוד ב** מדוע לא הרגת גם את הנקיבות אמר לו שכתוב **תמתה את זכר עמלק** בקמץ אמר לו דוד הרי קוראים **זָכַר** יואב אותי למדו **זָכַר** ויואב שאל את רבו איך למדתני אמר לו **זָכַר** לקח חרב ורצה להרגו שאל אותו מדוע, אמר יואב שכתוב **ארור עושה מלאכת ה' רמיה** אמר לו השאינני בארור אמר לו יואב כתוב **ארור מונע חרבו מדם**, יש אומרים שהרגו ויש אומרים שלא הרגו.

עוד אומר רבא שמלמד תינוקות שותל שוחט ומקיז דם וסופר העיר כולם כמותרים ועומדים שאם יקלקלו יעבירו בלי התראה והכלל הוא שהפסד שאינו חוזר המזיק כמותרה ועומד.

רב הונא אומר שבן מבוי שהחזיק להעמיד רחיים ובא בן מבוי אחר ורוצה להעמיד הראשון יכול לעכב עליו שהוא אומר לו אתה מפסיד את פרנסתי, ולכאורה יש להביא ראיה ממה ששנינו שמרחיקים מהדג כמלא מרוצת הדג ורבה בר רב הונא אמר שהשיעור הוא פרסה, ויש לדחות שדגים נותנים עין למקום המזוונות ולכן הראשון זכה בהם, ורבינא אמר לרבא שלכאורה רב הונא סובר כר' יהודה שאומר שחנוני לא יחלק קליות ואגוזים לתינוקות כי הוא מרגילם לקנות אצלו וחכמים מתירים, אך יש לומר ששם חכמים חלקו על ר' יהודה כי הוא יכול לטעון אני מחלק אגוזים אתה תחלק שקדים אך כאן יודו חכמים לדינו של רב הונא כי הוא מפסיד את פרנסתו, אך יש להקשות מברייתא שאומרת שאדם יכול לעשות חנות בצד חנותו של חבירו וכן לעשות מרחץ בצד מרחצו של חבירו ואינו יכול למחות בו כי הוא יכול לומר לו אתה עושה בשלך ואני עושה בשלי, יש לומר שנחלקו בזה תנאים ששנינו שבני מבוי כופים זה את זה שלא להושיב ביניהם חייט או בורסקי או מלמד תינוקות ולא שאר בעלי אומנות ולשכנו אינו כופהו ורשב"ג סובר שיכול לכפות את שכניו ורב הונא סובר כרשב"ג.

רב הונא בר רב יהושע אומר שבן עיר יכול לעכב על בן עיר אחרת אך אם הוא משלם מסים כבני העיר הזו אינו יכול לעכב עליו ובן מבוי לא יכול לעכב על בן המבוי שלו, אך יש להסתפק אם יכול לעכב על בן מבוי אחר, והוא נשאר בתיקו.

רב יוסף אומר שרב הונא מודה שאי אפשר לעכב על מלמד תינוקות שהרי שנינו שעזרא תיקן לישראל שיושיבו מלמד בצד מלמד ואין לחשוש שהוא יתשל,

דף כב שהרי קנאת סופרים תרבה חכמה. **ר"נ בר יצחק** אומר שרב הונא בר רב יהושע מודה שאין לעכב על רוכלים שמוסוכבים בעיירות ששנינו שעזרא תיקן לישראל שרוכלים יסובבו בעיירות כדי שתכשיטי נשים יהיו מצויים לבנות ישראל, וכל זה לסובב אך למכור במקום אחד בקביעות ניתן לעכב עליו ואם הוא ת"ח מותר לו לקבוע כמו שרבא התיר לרב יאשיהו רב עובדיה לקבוע אף שלא מהדין כיוון שהם ת"ח ויבואו להטרד מגרסתם.

מוכרי סלים הגיעו לבלל ורצו בני העיר לעכב עליהם ובאו לרכינא אמר רבינא שכיון שבאו מהעולם ימכרו לאנשים מהעולם ודוקא ביום השוק וביום אחר לא ימכרו, וגם ביום השוק מותר להם למכור רק בשוק אך לא לחזור בעיר.

מוכרי צמר הביאו צמר למכור בפום נהרא ורצו בני העיר לעכב עליהם ובאו לרב כהנא והוא אמר שהם מעכבים מן הדין, אמרו לו יש לנו בעלי חובות בעיר אמר להם מכרו כדי פרנסתכם עד שתגבו את החובות ויותר לא תמכרו.

רב דימי מנהרדעא הביא גרוגרות בספינה אמר הריש גלותא לרבא בדוק אם הוא ת"ח ואם כן עזור לו למכור בשוק, ורבא שלח את רב אדא בר אבא לתהות על קנקנו והוא שאל אותו מה הדין בפיל שבלע כפיפה מצרית והקיאה מבית הרעי ולא היתה לו תשובה, ורב דימי שאל אותו אם הוא רבא טפח לו רב אדא על

סנדלו ואמר לו ביני לבין רבא יש הרבה אך על כרחך אני רבך ורבא רבו של רבך ולא הצליח למכור בשוק ובינתיים הגרוגרות התקלקלו, ורבא רב דימי לרב יוסף ואמר לו ראה מה עשו לי אמר לו רב יוסף שמי שלא נמנע מלהפרע על צערו של מלך אדום לא ישהה את צערך, שכתוב כה אמר ה' על שלשה פשעי מואב ועל ארבעה לא אשיבנו על שרפו עצמות מלך אדום לשיד, ורב אדא נפטר, אמר רב יוסף שהוא נפטר בגלל קללתו, ורב דימי אמר שהוא נפטר בגלל שהוא הפסיד את הגרוגרות שלו, ואביי אמר שהוא נפטר בגללו שרב אדא היה אומר לתלמידים עד שאתם הולכים לאביי לגרום עצמות בואו אכלו בשר שמן אצל רבא, ורבא אמר שהוא נענש בגללו שכשרב אדא היה מגיע לקנות בשר הוא אמר לטבח שיקדים אותו לפני משרתו של רבא שהוא עדיף ממנו, ור' נ בר יצחק אמר שהוא נענש בגללו שכל יום רב אדא היה מקדים לשיעורו של ר' נ בר יצחק ובאותו יום עיכבוהו רב פפא ורב הונא בר רב יהושע שלא היו יום קודם בסיום, ואמרו לו מה אמר רבא בענין מעשר בהמה והוא אמר להם כך וכך אמר ובינתיים הוא איתר לשיעורו של ר' נ בר יצחק ואמרו לו התלמידים שיתחיל בשיעור מדוע הוא יושב אמר להם אני מחכה למיתתו של רב אדא בר אבא, ואכן יצא קול שהוא נפטר ומסתבר שהוא נענש בגלל ר' נ בר יצחק.

משנה מי שכותלו סמוך לכותל חבירו לא יסמוך לו כותל אחר אלא א"כ הרחיק ממנו ד' אמות ואת החלונות ירחיק ד' אמות בין מלמעלה בין מלמטה בין מכנגדם. **גמרא** לכאורה קשה מה הכוונה שלא יסמוך כותל הרי היה כבר כותל סמוך מבאר רב יהודה **עמוד ב** שהכוונה שהבא לסמוך לא יסמוך אלא א"כ הרחיק ד' אמות, ורבא מקשה הרי כתוב מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו, אלא מבאר רבא שמי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו יותר מד' אמות ונפל לא יסמוך כותל אחר אלא א"כ הרחיק ממנו ד' אמות כי ההליכה בין הכתלים מועילה לשניהם.

רב אומר שמשנתנו מדברת רק בכותל גינה אך לכותל חצר יכול לסמוך אם ירצה, ור' אושעיא סובר שגם בכותל חצר יש להרחיק, ואמר ר' יוסי בר חנינא שאין מחלוקת בין רב לר' אושעיא אלא שרב דיבר בעיר ישנה שא"צ לדריסת רגלים עבור הכותל, ור' אושעיא דיבר על עיר חדשה שהכותל צריך דריסת רגלים, ולכאורה יש להוכיח מהסיפא שמרחיק מהחלונות ד' אמות, ושנו על כך בברייתא שמלמעלה מרחיק כדי שלא יציץ ויראה ומלמטה מרחיק כדי שלא יעמוד ויראה ומכנגדו כדי שלא יאפיל עליו, ולא כתוב שיש סברא של צורך בדריסת רגלים, יש לומר שהמשנה באה לומר שמרחיק גם מהצד שממילא אין שם דריסת רגלים.

רב ייבא חמיו של אשיין בר נדבך מבאר שהשיעור שלא יאפיל הוא כמלא רוחב חלון, אך קשה שהוא יכול להציץ ומבאר רב זביד שהוא עושה את הכותל כמדרון לצד החלון, אך קשה שהמשנה אמרה ד' אמות יש לומר שמרוח אחת מהצד מרחיק כמלא רוחב החלון אך משני רוחות מרחיק ד' אמות, לכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שמרחיק את הכותל מהמזחילה שמנקזת גשמים ד' אמות כדי שיוכל להעמיד את הסולם ומשמע שלולא הסולם אין מרחיק בגלל דריסת הרגלים, יש לומר שמדובר שהמזחילה משופעת שאין חסרון מצד דריסת הרגלים כיון שיכולים לעבור תחתיו.

משנה מרחיקים סולם מהשוכך ד' אמות כדי שלא תקפוץ נמייה מהסולם לשוכך ומרחיקים את הכותל מהמזחילה ד' אמות כדי שיוכל לזקוף את הסולם. **גמרא** לכאורה משנתנו לא כר' יוסי סובר שכל אחד עושה בשלו, יש לומר שרב אשי אמר בשם רב כהנא שר' יוסי מודה בגירי דיליה וגם כאן יש לחשוש שבשעת זקיפת הסולם יושבת הנמייה בחור ואז היא קופצת, אך קשה שזה גרמא ופטור בנזקין הוכיח מזה רב טובי בר מתנא שגרמא בנזקין אסור.

לרב יוסף היו דקלים קטנים

דף כג שישבו תחתם מקיזי דם והעורבים באו לאכול את הדם ואח"כ עלו לדקלים והפסידו את התמרים ואמר רב יוסף למקיזים שיוציאו את העורבים צועקי קור קור מכאן, ואביי הקשה שגרמא בנזקין פטור, אמר לו רב יוסף שרב טובי אמר שגרמא בנזקין אסור, והקשה אביי שהם כבר החזיקו בכך אמר לו שר' נ אמר בשם רבה בר אבוה שאין חזקה בנזקין, אמר אביי שרב מרי אמר שרק על נזקי עשן אין חזקה ורב זביד אמר שרק על נזקי בית הכסא אין חזקה, אמר רב יוסף שכיוון שהוא איסטניס זה כמו נזק של עשן ובית הכסא.

משנה יש להרחיק את השוכך מהעיר נ' אמה וכן לא יעשה שוכך בביתו אם אין לו נ' אמה לכל צד, ור' יהודה אומר שהשיעור הוא בית ד' כור שהוא שיעור מלא שגר היונה ומי שקנה כך גם בשדה בית רובע הוא נשאר בחזקתו. **גמרא** יש להקשות מדוע מספיק נ' אמה הרי שנינו שלא פורסים מצודת יונים אם הוא רחוק מהישוב פחות מל' ריס, ואביי מבאר שאמנם הם עפים הרבה אך כריסם מתמלאת בנ' אמה, וישלהקשות שהם עפות יותר מל' ריס שהרי שנינו שבישוב ירחיק גם ק' מיל, רב יוסף מבאר שמדובר בישוב כרמים שע"י הכרמים הן עפות מרחק גדול, ורבא מבאר בישוב שוככים שעפות הרבה, אך קשה שממילא הוא צריך להרחיק מצד השוככים עצמם, יש לומר שמדובר שהם שלו או שהם של כנעני או של הפקר.

שנינו במשנה שהקונה נשאר בחזקתו אמר רב פפא או רב זביד שמוכח מכאן שטוענים ללוקח או ליורש, אך קשה שכבר שנינו לקמן שהבא משום ירושה אינו צריך טענה, יש לומר שהמשנה מחדשת לגבי לוקח אך גם לוקח שנינו כבר שאם קנה חצר שיש בה זיזים וגוונטרואות היא בחזקתה, יש לומר שיש חידוש שלא נאמר שרק לגבי רה"ר יש לו חזקה כי כנראה המוכר כנס לתוך שלו או שבני רה"ר מחלו לו אבל לענין יונים לא החזיק, ואם היינו שונים כאן היינו אומרים שזכה כי כבר פייסהו או שהוא מחל לו אך ברבים מי הוא המפייס ומי נותן רשות, קמ"ל שהחזיק גם לענין זה.

לכאורה קשה מכאן על ר' נ שאין חזקה לנזקין, יש לומר כדברי רב מרי או רב זביד שר' נ דיבר רק בנזק של קוטר או בית הכסא.

עמוד ב משנה גוזל שנמצא תוך נ' אמה לשוכך הוא של בעל השוכך ויותר מכך הוא של מוצאו ואם נמצא בין שני שוככות הוא של הקרוב לו ואם הוא מחצה על מחצה יחלוקו. **גמרא** ר' חנינא אומר שכשיש קרוב ויש רוב כנגדו הולכים אחר הרוב אף שרוב וקרוב הם מדאורייתא, ר' זירא מקשה שכתוב בעגלה ערופה והיתה העיר הקרובה אל החלל ואף כשיש עיר אחרת שגדולה ממנה, יש לומר שהפסוק מדבר שאין עיר אחרת גדולה באיזור ואין לומר שנלך אחרי רוב העולם שיש לומר שמדובר ביושבת בין ההרים שלא מגיעים אליה מהעולם, אך לכאורה יש להוכיח ממשנתנו שבגזול הולכים אחרי השוכך הקרוב אף שיש גדול ממנו, יש לדחות שמדובר שאין שוכך אחר, אך קשה שכתוב בסיפא שיותר מנ' אמה הוא של מוצאו ואם אין שוכך אחר א"כ ודאי הוא משוכך זה, יש לומר שמדובר שהגוזל מדדה כמו שאמר רב עוקבא בר חמא שהמדדה זה רק עד נ' אמה.

ר' ירמיה הסתפק בגזול שרגלו אחת תוך נ' והשניה מחוץ לנ' ועל שאלה זו הוציאו את ר' ירמיה מביהמ"ד.

לכאורה יש להוכיח לדברי ר' חנינא מדברי המשנה שאם יש שני שוככות הולכים אחרי הקרוב יותר ואף ששוכך אחד גדול יותר, אך יש לדחות שמדובר כששניהם שוים, אך קשה שנלך אחר רוב העולם ויש לדחות

דף כד שמדובר בשביל של כרמים והוא לא בא מהעולם כי גזול מדדה רק אם הוא רואה את קינו ואינו מדדה למקום שאינו רואה את קינו, אביי מוכיח ממה ששנינו לענין נדה שאם נמצא דם בפרוזדור ספיקו טמא שחזקתו מהמקור אף שניתן לומר שבא מהעלייה שהיא קרובה יותר, אך רבא דוחה ששם יש רוב כנגד מצוי ובוזה אין חולק כמו שר' חייא שנה שחייבים על ביאת מקדש בדם שנמצא בפרוזדור ושורפים עליו תרומה, ורבא הוכיח מר' חייא ג' דברים שרוב וקרוב הולכים אחרי הרוב ורוב מועיל מדאורייתא ומוכח כדברי ר' זירא שהולכים אחר רוב גם כשדלתות המדינה נעולות שהרי אשה היא כדלת נעולה שלא מגיע דם ממקום אחר והולכים אחר רוב אחד, אך לכאורה רבא עצמו אמר לאביי שאין להוכיח מאשה שזה רוב ומצוי ויש לומר שרבא חזר בו ממה שדחה את דברי אביי.

דעת רב שאם מצא חבית בנהר כנגד עיר שרובה ישראל היא מותרת ואם מצאה כנגד עיר שרובה עכו"ם היא אסורה ושמאל סובר שגם בנמצאת כנגד עיר שרובה ישראל היא אסורה שחוששים שבאה מהעיר של עכו"ם, ולכאורה נחלקו בדברי ר' חנינא אם ברוב וקרוב הולכים אחר הרוב ששמאל הלך אחר הרוב ורב הלך אחר הקרוב, ויש לדחות שגם רב סובר כר' חנינא שהולכים אחר הרוב אך כאן מסתבר שהחבית באה מהעיר של ישראל שאם היא באה מהעיר של העכו"ם היא היתה צריכה לטבוע בעיקולי הנהר או בהקוות של הפשרת השלגים, ושמאל סובר שבכ"ז יש לחשוש שבאה משם והיא הלכה במקום חזק הנהר ולא התעכבה קודם.

רבינא התיר חבית יין שנמצאה בפרדס של ערלה לכאורה זה בגלל סברת ר' חנינא שהולכים אחר הרוב, ויש לדחות שיש להניח שלא באה מפרדס זה כיון שאם זה נגנב מכאן לא מצניעים כאן וכל זה ביין אך ענבים שגדלים בה הדרך להצניע בה.

רבא התיר נודות יין שנמצאו בין הגפנים של הכרם, ולכאורה משמע שאינו סובר כר' חנינא שהולכים אחר רוב עכו"ם שבעולם אלא אחר רוב ישראל שהן קרובים כאן, יש לדחות שרבא התיר בגלל **עמוד ב** שרוב שופכי יין מחביות הם ישראל וכל זה בחבית גדולה אך בקטנה יש לחשוש שנפלה מעוברי דרכים שרובם עכו"ם ואם נמצאו הקטנות עם גדולות יש להתיר כיון שבאו לאזן את משא החמור.

משנה יש להרחיק אילן מבור כ"ה אמה, וחרוב ושקמה יש להרחיק נ' אמה ואבא שאול אומר שכל אילן סרק יש להרחיקו נ' אמה, ואם העיר קדמה קוצץ ולא נותן דמים ואם האילן קדם יקצוץ ויתן דמים ואם יש ספק מה קדם יקצוץ ולא יתן דמים. עולא מבאר בטעם הרחיקת האילן מהעיר שהוא משום נוי העיר, ואין לומר שהטעם הוא בגלל שלא עושים מגרש שדה ולא שדה מגרש שצריך לחדש לדעת ר"א שעושים מגרש שדה ושדה מגרש קמ"ל שיש להרחיק משום נוי העיר, ויש לומר שגם לרבנן שלא עושים מגרש שדה יש חידוש שלא נאמר שרק זרעים לא זורעים אך אילנות נוטעים, קמ"ל שירחיקו משום נוי העיר, והראיה לכך שיש חילוק בין זרעים לאילנות ששנינו שקרפף יתור מבית סאתים שהוקף לדירה ונזרע רובו הוא כגינה ואסור לטלטל בו יותר מד' אמות ואם ניטע רובו הוא כחצר ומותר.

יש להקשות ששנינו לקמן לגבי בור שקוצץ ונותן דמים ולגבי אילן שנינו שלא נותן דמים אמר רב כהנא שבאילן זה של רבים וקדירה של שותפים אינה חמה ואינה קרה, אך יש לומר שמעיקרא לא קשה כיון שחילוק בין היזק של רבים להיזק של יחיד, אלא יש להעמיד את דברי רב כהנא על הסיפא שאם האילן קדם יקצוץ ויתן דמים ולכאורה יטען בעל האילן תנו לי דמים קודם ואח"כ אקצוץ, קמ"ל שיקצוץ קודם שקדירה של שותפים אינה חמה ואינה קרה.

לגבי בור שנינו לקמן שבספק מי קדם לא יקוץ, ויש לחלק שלגבי בור שאינו עומד לקצוץ לכן לא יקצוץ גם בספק אך בעיר שודאי זה עומד לקציצה והספק הוא על הדמים לכן ודאי יקצוץ ולגבי הדמים אומרים לו הבא ראיה שקדמת וקבל את הדמים.

משנה יש להרחיק גורן קבוע מהעיר נ' אמה, וכן לא יעשה גורן בתוך שלו אלא א"כ יש לו נ' אמה לכל צד וירחיק את הגורן מנטיעותיו של חבירו וכן מנירו כדי שהמוץ לא יזיק. **גמרא** אביי מבאר שמה שלא כתוב בסיפא שירחיק מהנטיעות והניר נ' אמה אלא רק כדי שלא יזיק שמדובר בגורן שאינו קבוע, והשיעור של קבוע ולא קבוע אמר ר' יוסי בר חנינא כשהוא לא זורה ברחת, רב אשי מבאר שהסיפא מבארת את הרישא שמדוע מרחיקים נ' אמה כדי שלא יזיק, ויש להקשות שכתוב בברייתא שמרחיקים גורן קבוע מהעיר נ' אמה וכן ירחיק מדילועים וקישואים ונטיעות וניר נ' אמה כדי שלא יזיק, וזה מובן לרב אשי שאין חילוק במשנה בין הרישא לסיפא אך לאביי קשה.

לגבי קישואים ודילועים מובן שהמוץ מזיק שהאבקה נכנסת בלב הפרי ומיבשת אותו, אך קשה מה ההיזק של הניר, ר' אבא בר זבדא או ר' אבא בר זוטרא מבאר כי הוא מרבה בו זבל.

דף כה משנה מרחיקים נבילות קברות ובורסקי נ' אמה מהעיר ועושים בורסקי רק למזרח העיר, ור"ע סובר שעושה מכל צד מלבד צד מערב ומרחיק נ' אמה ומרחיקים משרה מירק וכרישים מבצלים וחרדל מדבורים, ור' יוסי מתיר בחרדל. **גמרא** הסיפקו בדעת ר"ע אם כוונתו שמכל צד הוא עושה וסומך מלבד צד מערב שיכול לעשות רק בריחוק נ' אמה או שמכל צד מרחיק נ' אמה ובצד מערב אינו עושה כלל, וישנה ברייתא שכותבת להדיא שר"ע אומר שבכל צד הוא עושה בריחוק נ' אמה מלבד צד מערב שאינו עושה כלל כי היא תדירה, ורבא שאל את ר"נ שאם הכוונה שצד מערב תדירה ברוחות הרי רב חנן בר אבא אמר בשם רב שיש ד' רוחות במשך היום ורוח צפונית נושבת עם כולן שלולא כן העולם לא מתקיים אפילו שעה אחת ורוח דרומית קשה מכולן ולולא מלאך שצורתו כנץ שמעמידה היא מחריבה את כל העולם, שכתוב **המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן**, אלא יש לבאר שצד מערב תדיר בשכינה כמו שאמר ריב"ל שיש להחזיק טובה לאבותינו שגילו את המקום תפילה כמו שכתוב **וצבא השמים לך משתחווים** והיינו צד מערב, ורב אחא בר יעקב מקשה שאולי השכינה במזרח והם עושים כעבד שנוטל פרס

מרכו וחוזר לאחוריו ומשתחוה, ורב אושעיא סובר שהשכינה היא בכל מקום שהוא פירש את הפסוק **אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים** שהשלוחים שלך אינם כשלוחי בשר שהולכים למקום ששלחום ואומרים שעשו את השליחות אך שלוחי ה' מחזירים שליחותם במקום שלשם נשלחו, כמו שכתוב **התשלח ברקים וילכו ויאמרו לך הננו בואו ולא כתוב ויאמרו אלא וילכו ויאמרו** כי השכינה היא בכל מקום, וכן סובר ר' ישמעאל שהוא דרש בפסוק **הנה המלאך הדובר בי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו** ולא כתוב אחריו כי השכינה היא בכל מקום, וכן סובר רב ששת שהוא היה סומא ואמר למשרתו העמידני בתפילה לכל צד חוץ מלצד מזרח ולא בגלל שאין שם שכינה אלא שהמינים אומרים להתפלל לשם, ור' אבהו סובר ששכינה במערב שהוא אמר שמה שכתוב אוריה הכוונה אוריה קה.

רב יהודה מפרש בפסוק **יערוף כמטר לקחי על רוח מערבת** שבאה מערפו של עולם **תזל כטל** זו רוח צפונית שמוזילה את הזהב ע"י שמביאה רעב כמו שכתוב **הזלים זהב מכיס, כשעירים עלי דשא** זה רוח מזרחית שמסעירה את העולם כשעיר ו**כרכיבים עלי עשב** זה רוח דרומית שמביאה רביבים ומגדלת עשבים.

ר"א אומר שהעולם הוא כאכסדרה **עמוד ב** שאין לה דופן רביעית וכן רוח צפונית אינה מסובבת וכשמגיעה החמה לרוח צפונית מערבית היא נכפפת ועולה למעלה מהרקיע, ור' יהושע אומר שהעולם הוא כאהל וגם רוח צפונית מסובבת וכשמגיעה החמה לצד צפון מערב היא מקיפה וחוזרת אחרי כיפה כמו שכתוב **הולך אל דרום וסובב אל צפון** לדרום הולך ביום וסובב אל צפון, בלילה, **סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח** זה פני מזרח ומערב שבחורף אינה הולכת אותם אלא מסובבת ובימי תמוז היא הולכת אותם, עוד דרש ר"א לדעת ר' אליעזר בפסוק **מן החדר תבא סופה** זו רוח דרומית ומזורים קרה זו רוח צפונית, **מנשמת קל יתן קרוח** זו רוח מערבית, ו**רחב מים במוצק** זו רוח מזרחית, ומה ששנינו לעיל שרוח דרומית מעלה רביבים היינו כשבאה בנחת אך כשבא בשפיכה זה בא מהמזרח.

רב חסדא דרש בפסוק **מצפון זהב יאתה** זה רוח צפונית שמזילה את הזהב וכן משמע מהפסוק **הזלים זהב מכיס**.

רפרם בר פפא אומר בשם רב חסדא שמיום חורבן ביהמ"ק לא הגיע גשם מרוח דרומית שכתוב **ויגזור על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא ישבעו** וימין הוא דרום שכתוב **צפון וימין אתה בראתם**, ועוד הוא אמר בשם רב חסדא שמחורבן ביהמ"ק הגשמים לא יורדים מאוצר טוב שכתוב **יפתח ה' לך את אוצרו הטוב** שאם ישראל עושים רצונו של מקום והם שרויים על אדמתם הגשמים באים מאוצר טוב ואם אינם שרויים על אדמתם אינם באים מאוצר טוב.

ר' יצחק אומר שהרוצה להחכים ידרים והרוצה להעשיר יצפין והסימן לכך שולחן בצפון ומנורה בדרום, וריב"ל אומר שלעולם ידרים שמתוך שהוא חכם הוא יתעשר כמו שכתוב **אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד** ואמנם לעיל אמר ריב"ל ששכינה במערב יש לומר שיצדד לדרום, ר' חנינא אמר לרב אשי שכיון שבבל יושבת בצפונה של א"י שכתוב **מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ** ממילא יש להם לכוון לכיוון דרום.

משנה יש להרחיק אילן מהבור כ"ה אמה ובחרוב ושקמה נ' אמה בין מלמעלה בין מהצד ואם הבור קדם יקצוץ ויתן דמים ואם האילן קדם לא יקצוץ ואם זה ספק לא יקצוץ, ור' יוסי סובר שגם אם הבור קדם לא יקצוץ שזה חופר בשלו וזה נוטע בשלו. **גמרא** אין חילוק בין אם הבור למעלה והאילן למטה או שהאילן למעלה והבור למטה, אך לכאורה קשה שרק כשהאילן למעלה שרשי מזיקים את הבור אך כשהוא למטה איך הם מגיעים לבור, ורב חגא מבאר שהשרשים מחלידים את הקרקע כנגדם ואז לוקה קרקעיתו של הבור.

רב יהודה אומר בשם שמואל שהלכה כר' יוסי ורב אשי אמר שכשהיה אצל רב כהנא אמרו שר' יוסי מודה בגירי דיליה.

פאפי מיונאה היה עני והעשיר וכנה בית גדול והיו עוצרי שומשומים לשמן שבעת שדכו את השומשומים הבית נע ורב אשי אמר בשם רב כהנא שר' יוסי מודה בגירי דיליה.